HİNT OKYANUSU'NDA GÜÇ MÜCADELESİ VE YENİ DÜNYA DÜZENİNİN İNŞASI

Darshana M. Baruah

Çeviren
K. H. Selçuk Dural

Darshana M. Baruah, Kariyer yolculuğu Delhi'den Tokyo'ya, Washington'dan Sidney'e uzanan Baruah; Carnegie Endowment for International Peace bünyesinde "Hint Okyanusu Girişimi"ni kurarak bu bölgeyi küresel gündemin üst sıralarına taşıdı. Şu anda ise prestijli IISS (Uluslararası Stratejik Araştırmalar Enstitüsü) bünyesinde Hint-Pasifik Savunma ve Strateji programına liderlik ediyor.

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları: 83
Tefekkür Serisi: 4

Hint Okyanusu'nda Güç Mücadelesi ve Yeni Dünya Düzeninin İnşası

Darshana M. Baruah

Çeviren: **K. H. Selçuk Dural**

Özgün Adı: The Contest for The Indian Ocean and The Making of a New World Order

© 2024 by Darshana M. Baruah, Originally published by Yale University Press
© Türkçe Yayın Hakları: İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesi 2025

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları İcra Kurulu:
Dr. İsrafil Kuralay, Prof. Dr. Necip Şimşek, Erdal Cesar, Halil İbrahim Binici

Editör: Betül Sezgin

Kitap Tasarım: Salih Pulcu

1. Baskı: Temmuz 2026

ISBN: 978-625-95544-8-8

Baskı-Cilt
Gülmat Matbaacılık Yayıncılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Maltepe Mah., Fazılpaşa Cad., No: 8/4
Topkapı-Zeytinburnu/İSTANBUL
Tel: (0212) 577 79 77
Sertifika No: 49388

İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları
Örnektepe Mah. İmrahor Cad. No: 88/2.
Beyoğlu/İstanbul 34445
Sertifika No: 52416
yayin@ticaret.edu.tr

Kitabın Türkçe yayın hakları AnatoliaLit Ajansı aracılığı ile İstanbul Ticaret Üniversitesi İktisadi İşletmesine aittir. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni alınmaksızın hiçbir şekilde kopyalanamaz, elektronik veya mekanik yolla çoğaltılamaz, yayınlanamaz ve dağıtılamaz. Yayımlanan eserdeki görüş ve düşünceler yalnızca yazar(lar)ına aittir ve yayıncının görüşlerini yansıtmaz.

Kütüphane Kataloglama Bilgileri (CIP):
Baruah, Darshana M.
Hint Okyanusu'nda güç mücadelesi ve yeni Dünya düzeninin inşası / Darshana M. Baruah ; Çeviren: Kamil Han Selçuk Dural . -- 1. Baskı, 2026 -- İstanbul : İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2026. 227 sayfa ; 15x21,5 cm. -- (Tefekkür ; 4. İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları ; 83)
ISBN: 9786259554488
Kaynakça ve dizin.
Özgün yapıt adı : The Contest for the Indian Ocean and the making of a new world order
1. Hint Okyanusu Bölgesi – Stratejik yönler 2. Uluslararası ticaret 3. Jeopolitik -- Hint Okyanusu Bölgesi 4. Ticaret yolları – Hint Okyanusu
DS341 .B37 2026

Hint Okyanusu'nda Güç Mücadelesi ve Yeni Dünya Düzeninin İnşası

DARSHANA M. BARUAH

Çeviren
K. H. SELÇUK DURAL

İSTANBUL TİCARET ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI

Ma ve Deta'ya*

Assam kültüründe "anne" ve "baba" anlamına gelmektedir. (ç.n.)

İÇİNDEKİLER

Haritalar Listesi 6
Şekiller Listesi 6
Tablolar Listesi 6
Kısaltmalar 7

Teşekkür 9
Önsöz 15

Birinci Bölüm
Giriş / **Coğrafya ve Jeopolitik** 23

İkinci Bölüm
Soğuk Savaş, Özel İlişki ve Diego Garcia 47

Üçüncü Bölüm
Dar Geçitler ve Deniz Rekabeti 75

Dördüncü Bölüm
Ada Devletlerinin Eylem Kapasitesi ve Büyük Güç Rekabeti 105

Beşinci Bölüm
Ada Toprakları 141

Altıncı Bölüm
Hint Okyanusu'nun Gelecek On Yıllarının Şekillendirilmesi 177

Yedinci Bölüm
Sonuç / **Dış Politika Aracı Olarak Deniz Güvenliği** 201

Kaynakça 211
Dizin 227

Haritalar Listesi

Harita 1. Hint Okyanusu 20

Harita 2. İmparatorluk Japonyası'nın Andaman ve Nikobar Adaları'nı Ele Geçirmesi 81

Harita 3. Hint Okyanusu'nda Dar Geçitler ve Enerji Taşımacılığı 83

Harita 4. Hint Okyanusu'nda Ada Egemenliği İhtilafları 107

Harita 5. Japon İmparatorluk Donanması'nın Operasyonel-Stratejik Haritası, 1942 151

Şekiller Listesi

Şekil 1. Çin'in Ham Petrol İthalatı, 2021 91

Tablolar Listesi

Tablo 1. Diego Garcia'da Deniz Tesisi İnşasına İlişkin ABD Önerisi 66

Tablo 2. Hint Okyanusu'ndaki Ada Devletlerinin Askerî ve Ekonomik Ortakları 112

Kısaltmalar

ANC	Andaman and Nicobar Command	Andaman ve Nikobar Komutanlığı
ANI	Andaman and Nicobar Islands	Andaman ve Nikobar Adaları
ASW	Anti-Submarine Warfare	Denizaltı Savunma Harbi
BIOT	British Indian Ocean Territory	Britanya Hint Okyanusu Toprakları
BRI	Belt and Road Initiative	Kuşak ve Yol Girişimi
DOWA	Deep Ocean Water Application	Derin Okyanus Suyu Uygulaması
EEZs	Exclusive Economic Zones	Münhasır Ekonomik Bölgeler
EIA (US)	Energy Information Administration	Enerji Enformasyon İdaresi (ABD)
EU	European Union	Avrupa Birliği
ICJ	International Court of Justice	Uluslararası Adalet Divanı
IJN	Imperial Japanese Navy	Japon İmparatorluk Donanması
IOC	Indian Ocean Commission	Hint Okyanusu Komisyonu
IORA	Indian Ocean Rim Association	Hint Okyanusu Kıyıdaş Ülkeler Birliği
ISR	Intelligence, Surveillance and Reconnaissance	İstihbarat, Gözetleme ve Keşif
IUU	Illegal, Unreported, and Unregulated (Fishing)	Yasa Dışı, Bildirilmeyen ve Düzenlenmemiş (Balıkçılık)
JCS	Joint Chiefs of Staff	ABD Komutanlar Kurulu
MDA	Maritime Domain Awareness	Deniz Yetki Sahası Farkındalığı
MSR	Maritime Silk Road	Deniz İpek Yolu
NSSM	National Security Study Memorandums	Ulusal Güvenlik Çalışma Belgesi
PLA	People's Liberation Army	Çin Halk Kurtuluş Ordusu
PRC	People's Republic of China	Çin Halk Cumhuriyeti
RMIFC	Regional Maritime Information Fusion Centre	Bölgesel Denizcilik Bilgi Füzyon Merkezi
SAARC	South Asian Association for Regional Cooperation	Güney Asya Bölgesel İş Birliği Örgütü
SIDS	Small Island Developing States	Kalkınmakta Olan Küçük Ada Devletleri
SLOCs	Sea Lanes of Communications	Deniz İletişim Hatları
UAE	United Arab Emirates	Birleşik Arap Emirlikleri
UDA	Underwater Domain Awareness	Su Altı Yetki Sahası Farkındalığı
UN	United Nations	Birleşmiş Milletler
US	United States	Amerika Birleşik Devletleri
USSR	Union of Soviet Socialist Republics	Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

Teşekkür

Bu teşekkür bölümü, elinizdeki kitap için kaleme aldığım son metin olmakla birlikte, benim için son derece önemli bir yeri vardır. Pek çok yazar gibi ben de hem kişisel hem de mesleki yaşamımda bu çalışmanın tamamlanmasına belirleyici katkı sunan çok sayıda kişiye derin bir minnettarlık duymaktayım. Bu minnettarlık, kitabı fiilen kaleme aldığım dönemle sınırlı değildir; en baştan itibaren böyle bir kitabı yazmamı mümkün kılan konuma ulaşmamda payı bulunan herkesin emeğini ve desteğini kapsamaktadır.

Mesleki yaşamımda kendisine en borçlu olduğum kişi, kendisinden CRM diye söz ettiğim Dr. C. Raja Mohan'dır. Kendisi, geçmişte olduğu gibi bugün de kariyerim açısından son derece önemli bir rehber konumundadır. Mesleki yolculuğuma ilk adımı atma imkânını 2013'te onun yanında stajyer olarak çalışmaya başlayarak buldum; meslek hayatımda en değerli ve en işlevsel derslerin büyük bir bölümünü ise birlikte çalıştığımız altı yıl boyunca edindim.

Kariyerim boyunca araştırmalarıma ve fikirlerime güçlü bir destek bulma ayrıcalığını yaşadım. Bu destek, kendilerine büyük saygı duyduğum ve örnek aldığım kişilerden geldi; çalışmalarımın ilgiyle karşılanmış olması da beni ayrıca motive etti. Bu çerçevede, özellikle Junko Chano (Sasakawa Peace Foundation), Rory Medcalf (Australian National University) ve Ashley J. Tellis'in (Carnegie Endowment for International Peace) sunduğu desteği özellikle anmak isterim. Chano-san, bu kitap kapsamındaki araştırmaların Tokyo'da yürütülmesi fikrine verdiği destekle belirleyici bir rol üstlendi; kitabın temelini oluşturan kavramlar üzerine düşünmem ve araştırma yürütmem için gerekli alanı sağlayarak bu süreci mümkün kıldı. En derin şükran duygularım ise yıllar boyunca fikirlerimi istikrarla destekleyen, beni önemli mekânlara ve tartışmalara dâhil eden Rory Medcalf ile Ashley J. Tellis'e yöneliktir. Kariyerimin farklı aşamalarında –özellikle bu araştırmayı geliştirerek çeşitli ülkeler-

deki düşünce kuruluşları arasında ilerlediğim dönemlerde– sundukları rehberlik için kendilerine minnettarım.

Bu meslek alanına ve araştırma sahasına ilişkin sert –hatta acı– bir gerçek, deniz güvenliği ya da daha geniş anlamda uluslararası güvenlik üzerine yürütülen çalışmaların büyük ölçüde erkekler tarafından kaleme alınması, yönlendirilmesi ve şekillendirilmesidir. Zaman zaman bu alanda kadınların neredeyse hiç görünmemesi ya da kadın akademisyenlere tanınan alanın son derece sınırlı kalması, güçlü ve yıpratıcı bir caydırıcılık etkisi yaratmıştır. Buna rağmen, Hint-Pasifik bölgesindeki donanmalarda görev yapan bazı kişilerden gördüğüm desteği özellikle anmak isterim. Bu çerçevede, başta Hindistan, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, Avustralya, Japonya, Sri Lanka, Maldivler ve Singapur olmak üzere çeşitli ülkelerin donanma mensuplarıyla çalışma imkânı buldum. Neredeyse her zaman erkeklerin çoğunlukta olduğu ortamlarda bulunmama karşın, deniz güvenliğine ilişkin fikir ve değerlendirmelerimi paylaşma, ifade etme ve tartışma konusunda kendimi en rahat hissettiğim mekânlar çoğu zaman bu alanlardı. Bu kurumlardaki çok sayıda subay –bugün bir kısmıyla dostluk ilişkisi de kurmuş durumdayım– beni içtenlikle karşıladı, destek sundu ve karar alıcılarla ile üst düzey yöneticilerle temas kurmamı mümkün kıldı. Bu görüşmeler ve ortak düşünme süreçlerine dâhil olmamı sağlayan imkânlar, deniz güvenliği ve deniz yetki alanlarına ilişkin kavrayışım açısından hayati bir önem taşımaktadır. Cinsiyetim, yaşım ve ten rengim nedeniyle başka pek çok ortamda varlığımı gerekçelendirmek zorunda kaldığım anların aksine, beni eşit bir muhatap olarak gördüğünüz için hepinize içtenlikle teşekkür ederim.

Assam'ı ve içimde taşıdığım Assamlılığı[1] anmadan bir kitap kaleme almam mümkün değildi. Bu kitap için gösterilen çaba, aynı zamanda çok sevdiğim ve her şeyin üzerinde değer verdiğim yer Assam'daki yuvam Hukanpukhuri'ye (Sukanpukhuri) bir övgü niteliği taşımaktadır. Bunun yanı sıra, Assamlı bir şair ve oyun yazarı büyük büyükbabam (Aju Koka)[2]

1 Assam, Hindistan'ın kuzeydoğusunda yer alan bir eyalettir. Assamlılık kültürel ve duygusal bir referans niteliğinde yazarın kimliğinin ve aidiyetinin şekillendiği yer anlamını taşır. (ç.n.)

2 "Aju Koka", Assamca bir akrabalık ifadesidir ve büyük büyükbaba anlamına gelir. (ç.n.)

Durga Prasad Mozinder Baruah'a[3] da bir teşekkür borcum bulunmaktadır. Assam'da edebiyat alanında belirleyici bir figür kabul edilen bu ismin eserleri, bugün dahi bölgenin eğitim müfredatında yer almakta ve okunmaktadır. Bu kitabı kaleme alırken yaşadığım duraksama ve belirsizlik anlarında, onun eserlerine Assam dilinde başvurdum. Bu çalışma hem Koka'ya hem de Assam'a adanmış mütevazı bir saygı duruşu niteliğindedir. Bu kitap aracılığıyla, ne ölçüde sınırlı kalırsa kalsın, Assam'ı okurların zihninde yer edinen bir referans hâline getirebilmiş olmayı umuyorum.

Assam'dan söz etme niyetim, yalnızca kişisel bir hikâye ekleme arzusundan ibaret değildir; mensubu bulunduğum bölgeyi ve geldiğim coğrafi alanı görünür kılma amacı da taşımaktadır. Hindistan'a en aşina olanların dahi ülkenin kuzeydoğusuna büyük ölçüde yabancı kaldığı açıktır. Hint alt kıtası bağlamındaki tartışmalarda denizcilik söyleminin sıklıkla geri planda kalmasına benzer biçimde gerek Güney Asya'da gerekse uluslararası düzeyde Hindistan'a ilişkin sohbetlerde kültürümün, tarihimin, mirasımın, mutfağımın ve hatta Assam'ın varlığının dahi çoğu zaman yer bulamadığını fark ettim. Yurduma ilişkin siyasal ve tarihî hassasiyetlere girmeyeceğim; ancak coğrafyanın taşıdığı önemi ve rekabet hâlindeki güçlerin çıkarlarının kesişim noktasında yer almanın ne anlama geldiğini çok iyi biliyorum. Bu dinamiklerin tam ortasında büyüdüm ve yaşanan sarsıntıları doğrudan deneyimledim. Söz konusu deneyim, coğrafyanın farklı aktörlerin konum ve işlevlerini nasıl biçimlendirdiğini anlamaya çalışırken ayrıntılara ve nüanslara daha fazla dikkat etmemi sağladı.

Anne ve babam Anima ile Binoy'a: Kendinizden bu denli emin olmanız ve kimliğinize duyduğunuz sarsılmaz güven için teşekkür ederim. Anne ve babama duyduğum hayranlık son derece derindir; çünkü onlar, bizzat içinde yaşamadıkları bir dünyayı hayal etme cesaretini göstermişlerdir. Hiçbirini bütünüyle anlamasalar da daha önce hiç görmedikleri ya da deneyimlemedikleri ülkelere taşınmam ve oralarda yaşamam dâ-

3 Durga Prasad Mozinder Baruah, Assamlı şair ve oyun yazarı olarak tanınan bir edebiyatçıdır. Assam'ın kültürel ve entelektüel hayatında şiirleri, oyunları ve gazetecilik faaliyetleriyle yer etmiş, edebiyatı toplumsal bilinçle birleştiren üretken bir sanatçıdır. (ç.n.)

hil olmak üzere tüm fikirlerimi desteklediler. Bugün olduğum kişiyi en temelden şekillendiren iki insanın onlar olması, benim için büyük bir şanstır. Kız kardeşim Liza'ya ise Ma ve Deta'nın ötesini hayal edemedikleri anlarda inisiyatif alarak beni yeni yollara yönlendirdiği ve cesaretlendirdiği için teşekkür ederim. Benim adıma her zaman söz alması ve yanımda durması, benim için çok büyük anlam taşıyor.

Bu kitap dizgiye girerken, ben de kıtalar arası bir taşınma sürecine adım attım. Göç işlemlerinin yarattığı kaos, hukuki belirsizlikler, sayısız tereddüt ve derin bir yorgunluk bu dönemin ayrılmaz parçalarıydı. Assam'dan dünyaya uzanan geniş bir çevrede yer alan; zeki, şefkatli, ilham verici ve özverili dostlarım olmasaydı, bu sürecin büyük bir bölümünü atlatmam mümkün değildi. Washington'da geçirdiğim dönemin benim için en dikkat çekici yönlerinden biri, kadınlar arasında kurulan güçlü dostluk bağlarını keşfetmem oldu. Bu bağlar son derece güçlü, ilham verici, destekleyici ve teşvik ediciydi. Delhi'den Tokyo'ya, oradan Washington'a ve bugün Sydney'e uzanan bu yolculukta, aile bağlarımın ya da yerleşik bir kişisel geçmişimin bulunmadığı topluluklarda ve ülkelerde, çevremi keşfetmemi ve kendime bir alan açmamı mümkün kılan bu olağanüstü dostların desteğiyle ayakta kaldım. Böylesine dikkat çekici insanlarla tanışmış ve onlarla dostluk kurmuş olmanın büyük bir şans olduğunu düşünüyorum. Bu dostlardan destek ve sevgi görmeseydim, hayatımı sürdürmem, bu kitabı yazmam, tam zamanlı bir işi yürütmem ve salgın sonrası dönemin getirdiği zorluklarla başa çıkmam mümkün olmazdı. Hepinize çok şey borçluyum; kim olduğunuzu biliyorsunuz ve benim için son derece değerlisiniz.

Yale'deki editörüm Joanna Godfrey son derece dikkat çekici bir isim ve bu kitabı onunla birlikte geliştirme ve üzerinde çalışma fırsatı bulduğum için kendimi şanslı hissediyorum. İlk önerim, büyük güç rekabetini şekillendirmede adaların rolüne odaklanan bir kitap kaleme almak yönündeydi. Ancak Joanna ile yürüttüğümüz görüşmeler, Hint Okyanusu'nun önemini merkeze alan ve ada anlatısını bu çerçeve içine yerleştiren bir kitabın taşıdığı değeri ve gerekliliği fark etmemi sağladı. Kitabın baskı öncesi taslağının nihai hâline kavuşturulması sürecinde sundukları tüm destek ve katkılar için Joanna'ya ve Yale'deki çalışma arkadaşlarına şükran borçluyum. Özellikle Yale'in prodüksiyon ekibinden

Rachael Lonsdale ve Meg Pettit'e teşekkür ederim; bu kitabın öncelikleri ve teslim tarihleri ile Avustralya'ya ilişkin resmî işlemleri aynı anda yürütmeye çalıştığım dönemde sabırla yanımda yer aldılar. Bu kitabı kaleme alırken Indian Ocean Initiative ve ona bağlı projeleri hayata geçirme sürecini de eş zamanlı olarak yürüttüğüm bir dönemde, gösterdikleri destek ve anlayış için Carnegie Endowment'taki meslektaşlarıma ve dostlarıma ayrıca teşekkür ederim. Özellikle kütüphanedeki çalışma arkadaşlarıma, program koordinatörüne ve Güney Asya ile Asya Programı bünyesindeki Junior Fellows'a şükran borçluyum. Evan A. Feigenbaum'a, Carnegie'de yeni bir program tesis etmem yönündeki teşviki ve bu programa ilişkin vizyonun hayata geçirilmesine sağladığı katkılar için derin bir minnettarlık duyuyorum; desteğiniz olmaksızın yıllık Islands Dialogue'u, etkileşimli bir haritayı, çeşitli projeleri ve nihayetinde bu kitabı ortaya koymam mümkün değildi. Son olarak, son derece destekleyici bir tutum sergileyen Carnegie'nin olağanüstü iletişim ekibine de teşekkürlerimi sunmak isterim.

Bu çalışmanın kavramsallaştırılmasından nihai hâline kavuşturulmasına uzanan farklı aşamalarında sundukları nitelikli araştırma desteği için Reica Shimozawa'ya ve Rhea Menon'a özel teşekkürlerimi sunuyorum. Özellikle Reica, bu kitapta yararlandığım *Senshi Soshu* serisine ait Japon arşiv belgelerine erişim ve bu belgelerin araştırılmasına yönelik desteğin sağlanmasında belirleyici bir rol üstlenmiştir.

Bu kitap benim ilk çalışmamdır, dolayısıyla içinde çok sayıda hata ya da gözden kaçmış unsur bulunabileceğinden kuşku duymuyorum. Mevcut tüm eksiklik ve hataların sorumluluğu bütünüyle bana aittir. Temel amacım, deniz güvenliği ve Hint Okyanusu etrafında yürütülen tartışmalara mütevazı bir katkı sunmaktır. Bu çalışmanın, söz konusu önemli tartışmaları canlandırmasını ve geleceğe dönük çabalara katkı sağlamasını umuyorum.

Minnetlerimle.

Washington, ABD
Mayıs 2024

Önsöz

Deniz güvenliği, büyük güç rekabetinin beni her zaman cezbeden boyutlarından birini temsil etmektedir. Nitekim neredeyse tüm büyük çatışmalar bir deniz bileşeni içerir; geniş ölçekli askerî başarılar ise çoğu zaman beraberinde bir deniz zaferini getirir, hatta bunu zorunlu kılar. Örneğin, Hawaii'ye yönelik saldırı ve Okinawa'nın ele geçirilmesiyle belirleyici muharebelerin Pasifik boyunca şekillendiği II. Dünya Savaşı'nda, bu iki ada arasındaki okyanus alanının ve aralarındaki deniz iletişim hatlarının denetimi, o tarihten bu yana donanmalar ve deniz güçleri için temel bir inceleme konusu olmuştur. Daha geniş bir çerçevede bakıldığında, emperyal Fransa, İngiltere, Portekiz, Hollanda ve diğer bazı Avrupa devletlerinin deniz seferlerinin, bu imparatorlukların küresel güç konumuna yükselmesinde oynadığı belirleyici rol, literatürde ayrıntılarıyla ele alınmıştır. Denizlerin ve okyanusların denetimi ya da bu alanlardan feragat edilmesi, devletlerin küresel güç hedeflerinde her zaman kritik bir araç olagelmiştir. Uluslararası ticaretten gıda ve doğal kaynaklara uzanan boyutlarıyla denizlerin küresel ekonomi üzerindeki etkisi, bu alanın önemini benim açımdan daha da pekiştirmiştir. Tarih alanında çalışan biri olarak, geçmişteki bölgesel ve küresel çatışmalarda deniz alanının taşıdığı önem, farklı güvenlik yapıları altında bile deniz güvenliğinin rekabet ve çatışmalardaki artan rolünü açıkça ortaya koymaktadır.

Deniz gücünün anlamı, deniz iletişim hatları ve bunların 21. yüzyıl jeopolitiğiyle bağlantılarını, dünya siyasetini ve büyük güç rekabetini kavrama açısından benim için zaten netti. Ancak deniz güvenliği üzerine araştırma yapmaya ve yazmaya yöneldikçe, Güney Çin Denizi'ndeki yapay adalar etrafında yoğunlaşan endişelerin bölgesel bir ge-

rilimin ötesine geçtiği ve aslında 21. yüzyılın küresel deniz güvenliği açısından bir gösterge niteliği taşıdığı daha belirgin hâle geldi. Benim için asıl farklı, hatta yeni olan husus ise deniz güvenliğinin, 21. yüzyılda, iki dünya savaşından bu yana tanıklık edilmemiş ölçüde, dış politika etkileşimlerinin temel bileşenlerinden biri hâline gelmesiydi.

Bu kitap, son on yıl boyunca deniz güvenliği alanında yürüttüğüm araştırmaların, gerçekleştirdiğim mülakatların ve kaleme aldığım çalışmaların bir ürünüdür. Amacım, deniz güvenliğinin dış politika etkileşimleri içinde giderek nasıl merkezî bir unsur hâline geldiğini ortaya koymaktı. Bu unsuru araştırmalarıma ne kadar dâhil etmeye çalıştıysam, deniz güvenliği ile dış politika arasındaki kopukluğu da o ölçüde daha berrak kavradım. Buna karşılık, Hint-Pasifik eksenine yöneliş, günümüz jeopolitik söylemindeki en dikkat çekici dönüşümlerden birini temsil etmektedir; okyanuslar boyunca şekillenen yeni bir jeopolitik rekabet sahnesi söz konusudur. Bu tartışma giderek daha acil bir nitelik kazanırken, deniz güvenliğinin dış politika üzerindeki etkilerini anlamaya ve bu alanda bilgi üretmeye çok daha önce başlamamız gerektiği açıkça ortaya çıkmaktadır.

Delhi, Tokyo, Canberra ve Washington gibi farklı denizcilik başkentlerinde yaşama ve çalışma imkânı buldum. Bu deneyimler, Fransa, Birleşik Krallık, Singapur, Endonezya, Maldivler, Fiji, Sri Lanka ve Mauritius başta olmak üzere, çeşitli ülkelerdeki yetkililer ve akademisyenlerle yürütülen temaslar, iş birlikleri ve mülakatlar aracılığıyla daha da pekişti. Hint-Pasifik bölgesi genelinde deniz güvenliğini incelediğimde, bu kavramın kapsamına ilişkin algıların aktörler arasında belirgin biçimde ayrıştığını fark ettim. Aynı soruna yönelik strateji ve yaklaşımları ele alan ortaklar ile müttefikler arasında dahi bu farklılıklar açıkça gözlemlenmekteydi. Çeşitli başkentlerden beslendiğine tanıklık ettiğim çok sayıdaki görüş ve perspektif, bu kitabın şekillenmesinde belirleyici bir rol oynadı. Bu temaslar çerçevesinde, Hint-Pasifik bölgesinin ve deniz güvenliğinin çok katmanlı yapısını kavramada bir köprü işlevi görmesine rağmen, Hint Okyanusu'nun, en az anlaşılan, en sınırlı incelenen ve üzerinde en az düşünülen bölge olduğu yönünde bir izlenim edindim.

Araştırmalarımın önemli bir bölümü, ada devletlerine ve bu devletlerin jeopolitik rekabetin şekillenmesinde üstlendikleri role odaklanmaktadır. Hint Okyanusu'ndaki ada devletlerinin yapacağı tercihlerin, deniz yetki alanlarını nasıl kavradığımızı ve bu alanları hangi çerçevede incelediğimizi büyük ölçüde şekillendireceğini düşünüyorum. Bu kitap, Hint Okyanusu'nu karasal bir bakış açısına hapseden yaklaşımdan –ya da benim ifademle, bir deniz yetki alanının karasallaştırılmasından– uzaklaşmayı ve okyanusu tek bir jeopolitik sahne olarak yeniden düşünmeyi amaçlayan bilinçli bir çabanın ürünüdür. Başka bir deyişle, gerçek anlamda deniz merkezli bir yaklaşımı muhafaza etmeyi amaçlar.

Bu kitap, bir ya da iki aktöre ya da iki süper güç arasındaki rekabete odaklanmıyor. Merkezinde, Hint Okyanusu'ndaki deniz güvenliği ve günümüzde bölgesel dinamikleri şekillendiren çok sayıdaki aktör yer almaktadır. Bu çerçevede, 21. yüzyılda deniz güvenliği ile dış politika arasındaki yakın ilişkiyi ele almak temel odak noktasıdır.

Kariyerimin önemli bir bölümünü, başta Hindistan, Japonya ve ABD olmak üzere farklı ülkelerdeki düşünce kuruluşlarında çalışarak geçirdim. Bu süreç, ülkelerin ulusal güvenlik kaygılarını nasıl tanımladıklarını, bu kaygılara nasıl yön verdiklerini ve bunlara verdikleri yanıtları yakından dinlememe, bu tartışmalarla etkileşime girmeme ve söz konusu süreçleri anlamama imkân tanıdı. Düşünce kuruluşları içinde ilerleyen kariyerim, fikirlerin, politikaların ve ortaklıkların nasıl şekillendiğine doğrudan tanıklık etmemi sağladı. Her ne kadar düşünce kuruluşları çoğu zaman fikirlerin üretildiği ya da filizlendiği alanlar olarak görülse de benim için asıl değer, çoğu zaman kenarda durarak güç sahibi aktörlerin dünyayı nasıl algıladığını ve politikaları hangi çerçeveler içinde tartıştığını öğrenme fırsatı sunmalarıydı.

Bu deneyim, kişisel bilincime de yerleşmiş durumda. Karar alma süreçlerinin kıyısında konumlanan Assam'da (Hindistan'ın kuzeydoğusu) doğup büyümüş biri olarak, Delhi'deki güçlü aktörlerin bölgemiz hakkında kararlar alışını çoğu zaman yetkisiz bırakılmış ve danışma süreçlerinin dışında tutulan bir konumdan izledik. Bu nedenle, önemli tartışmaların kıyısında yer alanların seslerini, düşüncelerini ve bakış

açılarını her zaman ufuk açıcı buldum. Adalar üzerine yürüttüğüm araştırmaya da aynı yaklaşım yön verdi. Büyük güçlerin, kendileri açısından önemli meseleleri tartışırken, ada devletlerinin sesini zaman zaman bastırarak konuştuğunu gözlemledim. Ada devletleriyle doğrudan etkileşimlerim arttıkça, daha büyük dünya güçlerinin hangi noktalarda bağlantıları ve ilişkileri gözden kaçırdığı benim için daha belirgin hâle geldi.

Kitabın yapısı ve içeriğine ilişkin birkaç kayıt ve açıklama:

Hint Okyanusu bağlamı içinde pek çok anlatı vardır ve her biri kendine bir alan ayrılmasını ve dikkati hak eder. Bu kritik anlatılardan biri, Hindistan'ın yükselişi ve Hint Okyanusu'nda bir aktör olarak üstlendiği role ilişkindir. Hindistan anlatısına değinmiş olsam da bu çalışma Hindistan ve Hint Okyanusu'nu merkeze alan bir kitap niteliği taşımaz; zira bu konunun başlı başına bir çalışmayı gerektirecek kapsam ve derinliği vardır. Bunun yerine, kitap Hint Okyanusu'nu günümüzde 21. yüzyıla özgü bir rekabet sahnesi konumunda ele almakta ve Hindistan'ı bu sahnedeki önemli, ancak tek olmayan aktörlerden biri şeklinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır. İkinci bölüm, Hint Okyanusu bağlamında ABD tarihini, görece az bilinen Washington perspektifinden incelemektedir. Soğuk Savaş Dönemi'nde Washington'un Hint Okyanusu'na nasıl yaklaştığına ilişkin, ABD arşivlerine dayanan mevcut literatür oldukça sınırlıdır. Bu nedenle ikinci bölüm, söz konusu boşluğa dair bazı içgörüler sunmayı ve aynı zamanda büyük güç olma eğilimi taşıyan bir devletin Hint Okyanusu'nda nasıl rekabet ettiğini ve bu alanı nasıl kavradığını daha iyi anlamayı hedeflemektedir. Buna ek olarak, günümüzde Çin ile yürütülen rekabet, ABD'nin bölgedeki tarihini ve varlığını anlamak açısından da yararlı bir perspektif sunmaktadır. Altıncı bölümdeki su altı sahasına ilişkin çalışma ise yenidir. Denizaltı kabloları ve derin deniz madenciliği gibi meseleler, jeopolitik ve askerî güvenlikle doğrudan bağlantıları ve sonuçları bulunan yeni rekabet alanları olarak öne çıkmaktadır. Bu başlık, büyük ölçüde süregiden bir araştırma çabasını yansıtmakta ve henüz başlangıç aşamasında bulunan bir tartışma alanına işaret etmektedir. Su altı sahasında bu meseleleri düzenlemeye ve ele almaya adanmış uluslararası antlaşmaların sınırlılığı, kitapta bu konular hakkında yazmayı özel-

likle güçleştirmiştir. Buna rağmen, kapalı kapılar ardında yaptığım mülakatlar ve denizcilik alanına dair kavrayışım, su altı alanlarının güç rekabetinin bir sonraki sahnesi hâline gelmekte olduğuna işaret etmektedir. Bu nedenle, sınırlı bir kapsamda da olsa, bu başlığı kitaba dâhil etmeyi gerekli gördüm. Benzer biçimde, iklim değişikliği konusunda bir uzmanlık iddiam bulunmamakla birlikte, iklim güvenliğinin önemini ve ada devletleri açısından dış politika tercihlerine yönelik taşıdığı belirleyici anlamı kavrıyorum. Bu nedenle, iklim güvenliği meselesi de kitapta ele alınan başlıklar arasında yer almaktadır.

Bu kitabın, deniz güvenliği literatürüne katkı sunmasını ve Hint Okyanusu'nun önemine ilişkin yeni tartışmalar üretmesini umuyor ve hedefliyorum. Yine umarım bu eser yeterince fikir içeriyordur ve önümüzdeki on yıllarda deniz güvenliğinin jeopolitikle nasıl etkileşime girdiğini anlamamıza ve bunu şekillendirmemize yardım edecek cesur düşünceleri teşvik eder.

Bu önsözü, Maldivler'den Hint Okyanusu'nu doğrudan gören bir manzara eşliğinde kaleme alma ayrıcalığım oldu. Kıyı boyunca çarpan dalgaları izlerken ve okyanusun, geniş coğrafyası boyunca pek çok toplum açısından kültürel kimliğin ayrılmaz bir unsuru olarak taşıdığı anlamı düşünürken, bu kitabın Hint Okyanusu hakkında düşünme biçimlerimize ve bu okyanusla kurduğumuz etkileşimlere yönelik yeni tartışmalar ile yeni bir yaklaşım üretmesini umuyorum.

Harita 1. Hint Okyanusu

BANGLADEŞ
HİNDİSTAN
MYANMAR
Bengal Körfezi
TAYLAND
PASİFİK OKYANUSU
Andaman Adaları (Hindistan)
Nikobar Adaları (Hindistan)
SRİ LANKA
MALEZYA
ENDONEZYA
Christmas Adası (Avustralya)
Cocos (Keeling) Adaları (Avustralya)
AVUSTRALYA
OKYANUSU
Amsterdam Adası (Fransa)
Saint-Paul Adası (Fransa)
Hint Okyanusu'na Kıyısı Bulunan Devletler
0
1500 mil
0
1500

İSTANBUL
TİCARET
ÜNİVERSİTESİ
YAYINLARI